

VITENSKAPELIG ARTIKKEL

TIDSSKRIFT FOR NORSK PSYKOLOGFORENING 2015 S. 117-138 FAGFELLEVDERT

LINN SYNNØVE BERNTSEN, Psykisk helsevern for barn og unge, BUP Voss

HELGE HOLGERSEN, Institutt for klinisk psykologi, Universitetet i Bergen

KONTAKT: linn.berntsen@gmail.com, tlf: 91360441.

KONTAKT: helge.holgersen@uni.no

ENTUSIASME OG GJENKJENNELSE

- En kvalitativ studie av profesjonell og personlig endring etter opplæring i foreldreveiledningsmetoden «Circle of Security Parenting DVD»

Etter opplæring i Circle of Security Parenting DVD forteller psykologer lite om hvorvidt praktisering av metoden er til hjelp for deres klienter.

Intervensjonsprogrammet Circle of Security (COS) ble utviklet av Marvin, Cooper, Hoffman og Powell (2002). Formålet med programmet er å styrke tilknytning mellom barn og nære omsorgspersoner. I senere tid er et selvstendig psykoedukativt foreldreveiledningsprogram, Circle of Security Parenting© DVD (COS-P-DVD), videreutviklet av Cooper, Hoffman og Powell (Circle of Security International, 2012). Gjennom en rekke kurs implementeres foreldreveiledningsprogrammet her til lands. Det skjer ved at terapeuter gis opplæring i programmet gjennom et kurs over fire dager. Etter kurset får deltakerne lisens til å anvende kursmaterialet, men det følger ingen sertifisering gjennom uttesting av konkrete ferdigheter etter endt kurs. Opplæringen i COS-P-DVD skriver seg inn i en lang tradisjon særskilt opprettholdt gjennom kort-

ABSTRACT

Enthusiasm and recognition - A qualitative study of professional and personal change after training in the parent education program «Circle of Security Parenting and DVD»

This qualitative study explores psychologists' experiences of personal and professional change after training in Circle of Security Parenting© DVD (COS-P-DVD). Circle of Security is a program developed to strengthen attachment between caregiver and child. Eleven psychologists were interviewed concerning their experiences of change after training. Five meaning categories emerged through the content analysis: an experience of meaningfulness and enthusiasm, about using elements from the COS-P-DVD to customize guidance, about personal change and own children, I recognize this, I recognize myself, and the need for additional follow-up. The informants reported finding it useful to apply the course material in their daily practices, but their practices deviated from the COS-manual and the training intention. Possibilities and limitations in light of implementation of COS-P-DVD in a Norwegian treatment context are discussed.

Key words: attachment, Circle of Security Parenting©DVD, (COS-P-DVD), implementation, qualitative research method

varige enkeltstående kurs i regi av Norsk Psykologforening. Implisitt formidles det til offentligheten at denne formen for kurs bidrar til bedre praksis samt bedre psykisk helse for våre klienter. Å utvikle terapeutiske ferdigheter og ekspertise er noe som krever intensiv trening, refleksiv praksis og veiledning over tid (Orlinsky & Rønnestad, 2005). I denne artikkelen spør vi hva terapeutene selv mener de har ervervet seg av kunnskap og ferdigheter gjennom dette kurset. Kvalitative intervjuer med kursdeltakerne kan gi oss kunnskap om prosessen fra kursdeltakelse til hvordan den enkelte terapeut rapporterer og gjør bruk av ervervede ferdigheter i sin praksis.

FORELDREVEILEDNINGSPROGRAMMET COS-P-DVD

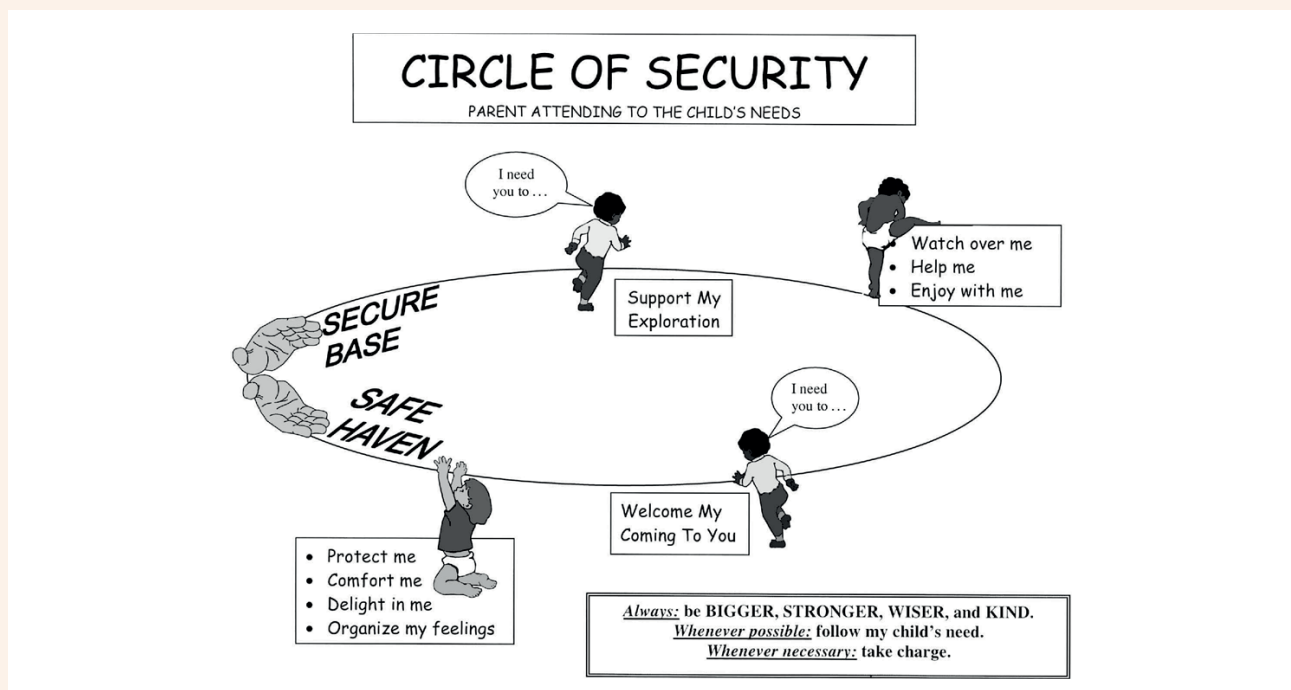
COS-P-DVD består av en manual med nøkkelkomponenter som tenkes gjennomgått sekvensielt. Elementene i modellen gjennomgås med foreldre eller nære omsorgspersoner ved bruk av illustrasjoner og en DVD med psykoedukativt materiale (Circle of Security International, 2012). Begrepet Circle of Security viser til COS-sirkelen (se figur 1), også kalt trygghetssirkelen, og tilknytningsbegrepene denne sirkelen illustrerer (Zanetti, Powell, Cooper & Hoffman, 2011).

Barnets utforskningssystem og behov er representert på toppen av sirkelen, mens bar-

nets tilknytningssystem er representert på bunnen av sirkelen; ytterkantene av sirkelen viser ulike behov hos barnet ved aktivisering av de to systemene (Marvin, Cooper, Hoffman & Powell, 2002). «Hendene» på sirkelen representerer omsorgspersonene som holder verden sammen for barnet, gjennom å være både en trygg base og en trygg havn (Zanetti, Powell, Cooper & Hoffman, 2011).

Det overordnede målet er ifølge Brandtzæg, Smith og Torsteinson (2011) at foreldrene får en forståelse for barnets ulike behov i forbindelse med utforskningssystemet og tilknytningssystemet, samt hvordan deres egen tilgjengelighet påvirker hvordan barnet uttrykker behovene sine. Omsorgspersonene øver på å anvende sirkelen gjennom å se videosekvenser av foreldre-barn-dyader hvor terapeuten inviterer dem til å reflektere rundt hvor de tenker at barnet er på sirkelen.

Et kjernemål er at foreldre skal kunne oppdage at deres egne erfaringer med nære omsorgspersoner kan påvirke deres responser overfor sine egne barn. Disse erfaringene kan føre til at foreldre feiltolker barnets signaler og behov, noe som igjen kan lede til uheldige responser (Cooper, Hoffman, Powell & Marvin, 2005). Sentralt står begrepet og videoklippet «haimusikk», hvor foreldrene får se to videoklipp av samme kystlinje (Marvin, Cooper, Hoffman & Powell, 2002). Videoklippet demonstrerer hvordan ulik musikk sammen med videobildene gir ulik opplevelse av spenningsnivå og fare. Foreldrene vil slik kunne få en forståelse av at egen «indre musikk», det vil si hvordan egne erfaringer med nære omsorgspersoner kan påvirke deres forståelse og væremåte med barna sine. Målet er at omsorgspersonen i konfliktfylte eller stressende situasjoner skal kunne ta et steg tilbake fra sin egen følelsesmessige opplevelse og reflektere rundt barnets følelser eller behov. Dette skal bevisstgjøre en mentaliseringskapasitet som i utgangspunktet var implisitt, og danne grunnlaget for at denne evnen kan utvikle seg (Brandtzæg, Smith & Torsteinson, 2011).

FIGUR 1. Circle of security-sirkelen, også kalt trygghetssirkelen (Marvin, Cooper, Hoffman & Powell, 2002).

METODE

Utgangspunktet for studien er en fenomenologisk-hermeneutisk epistemologisk posisjon: Det enkelte menneskets særegne opplevelser og erfaringer tenkes skapt gjennom dialog innenfor en gitt historisk kontekst. Ut fra denne posisjonen gjorde vi en innholdsanalyse av psykologers beskrivelser av sine opplevelser knyttet til deltakelse på kurset. En slik tilnærming, med en gjennomgående refleksivitet omkring egne forklaringsbetingelser, gir grunnlag for å forstå hvordan våre informanter opplever og erfarer seg selv og sin praksis på sine særskilte måter (Binder, Holgersen & Moltu, 2012). Kunnskap om hverdagslige erfaringer innhentes gjennom en dialog med informanten og senere i analysen av transkribert tekst.

Informanter

Informantene i studien deltok på et fire dagers kurs i Bergen i mai 2011. Kurset ble ledet av en av opphavspersonene til COS-programmet, professor Bert Powell. Kurset var ikke forbeholdt en spesiell yrkesgruppe, men henvendte seg til alle som arbeider med foreldreveiledning. Informantene ble rekruttert fra kursdeltakerlisten til COS-P-DVD-kurset. Vi fikk tilgang til deltakerlisten gjennom Bert Powell, som også tilrådte studien og har gitt oss tillatelse til å benytte trykghets sirkelen i artikkelen. Fra deltakerlisten ble elleve psykologer i førstelinjetjenesten strategisk valgt ut. Alle informantene var kvinner, aldersspennet på informantene var mellom 33 og 53 år, ($M = 40,5$ år, $SD = 5,43$). Alle informantene hadde flere års arbeidserfaring og majoriteten var psykologspesialister. Samtlige informanter ble intervjuet våren 2012.

Intervjuguide og intervjuet

Det ble utviklet en intervjuguide med ønske om å fange informantenes opplevelse av selve kurset samt om de hadde endret sin praksis i tiden etter kurset. Intervjuene var semistrukturerte, hvor fokuset var å følge informantene i deres beretninger (Kvale, 1996). Intervjuet var bygget opp rundt ni spørsmål, med oppfølgingsspørsmål blant annet om konkrete eksempler på anvendelse av metoden ut fra tanken om at dette kunne utløse erfaringer og slik bidra til et mer rikholdig materiale. Det første spørsmålet var: «Du har jo gått på et sånt fire dagers COS-P-DVD kurs i Bergen i mai i fjor, og nå, i ettertid, kan du fortelle noe om hvordan du opplevde dette kurset?» Informantene ble videre spurt om de syntes de hadde endret seg etter kurset, med oppfølgingsspørsmål om endring på et privat og yrkesmessig plan. Intervjuguiden tematiserte avslutningsvis i hvilken grad informantene mente at COS-P-DVD ville være anvendbart på et lite sted, eksempelvis i mindre kommuner. Ti av informantene ble intervjuet på sitt eget arbeidsted, og en ble intervjuet på Psykologisk fakultet ved Universitetet i Bergen. Alle intervjuene ble analysert. Intervjuene varte gjennomsnittlig i 32 minutter, med en median på 34. Alle intervjuene ble gjennomført med lydopptak og senere transkribert verbatim.

Etikk

Informantene fikk på forhånd utdelt informasjon om studien. Samme informasjon og informert samtykke ble gjennomgått og signert før intervjuet startet. Informantene fikk opplyst at de når som helst kunne trekke seg fra studien dersom de ønsket det. De ble opplyst om at studien ikke

Innholdet i kurset har blitt til «briller», språk og særskilte refleksjoner i møte med pasienter

I vårt materiale fremstår metode-etterlevelse heller som et unntak enn som en regel

var meldepliktig til Regional etisk komité, men meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste, NSD.

Dataanalyse

Intervjuene ble analysert ved hjelp av dataprogrammet NVivo 10 (QSR International, 2012) for å organisere materialet og videre identifisere mening (Binder, Holgersen & Nielsen, 2010). Målet med analysen var å etablere meningsenheter for å beskrive de opplevelser og erfaringer som var mest fremtredende og dekkende for informantene etter kursdeltakelsen. Det ble benyttet systematisk tekstkondensering for å sammenligne likheter og forskjeller i informantenes beretninger (Binder, Holgersen & Moltu, 2012; Malterud, 1993; 2001).

I analysen ble det vekslet mellom helheter og deler i transkripsjonene (Finlay, 2003). Et mønster som er tematisk meningsrikt, trer frem når informantenes opplevelse er noe sammenfallende, samtidig som det også er en moderat grad av ulikhet i deres opplevelse (Binder, Holgersen & Nielsen, 2010).

Refleksivitet

I tråd med Finlay (2003) og Binder, Holgersen, og Moltu (2012) ble det reflektert over hvordan vi som forskere med vår personlige og faglige bakgrunn påvirket frembringelsen og tolkningen av materialet. Noe kjennskap til Circle of Security generelt gjennom lesning og deltakelse på et en dags introduksjonskurs gjorde intervjueren i bedre stand til å stille relevante oppfølgingsspørsmål. Det var noe overraskende hvor private informantene ble i sine beretninger. At intervjueren var psykologstudent, kan kanskje ha medført mer frihet og mindre prestisje knyttet til å kunne gi uttrykk for usikkerhet og undring. Det er også blitt reflektert rundt hvilke spørsmål som motiverer undersøkelse. Berntsen har vært opptatt av Circle of Security-tilnærmingen til styrking av relasjonen mellom omsorgsperson og barn. Holgersen har tilsvarende interesse for metoder som styrker samspill mellom foreldre og barn, med videreutdanning i psykoterapi med barn og veiledningsmetodikk. Kunnskap om og engasjement for metoden kan medføre at en

.....

1. Forfatterne har ingen formelle bindinger til Circle of Security Parenting-programmet.

får en bias på å korrigere informantenes uttalelser om metoden eller opplæringen, og slik ikke ser det særskilte ved deres opplevelse. En gjennomgående bevissthet og kontinuerlig dialog om dette forholdet har etter vårt syn bidratt til å redusere muligheten for at så har skjedd.

RESULTATER

Fem kategorier skilte seg ut: 1. En opplevelse av begeistring og meningsfullhet, 2. Om å plukke ut elementer fra COS-P-DVD for å skreddersy veiledning, 3. Et fokus på egen endring og egne barn, 4. Jeg kjenner det igjen, jeg kjenner meg igjen, 5. Behov for ytterligere oppfølging.

Kategori 1: En opplevelse av begeistring og meningsfullhet

Kategorien beskriver informantenes opplevelse av meningsfullhet i forbindelse med deltakelse på selve kurset samt i ettertid både av privat og yrkesmessig karakter. Opplevelsen av faglig nytte er et gjennomgående overordnet tema i intervjuene, og majoriteten av informantene forteller at opplæringen har gitt dem et nytt, verdifullt verktøy de kan bruke i møte med klienter. Mest iøynefallende var det at opplevelsen av meningsfullhet i så stor grad ble knyttet til begeistring for innholdet i kurset, og hvordan kurset var bygget opp, mens nytteverdi for klientene kom mer i bakgrunnen. Flere informanter formidler også begeistring for kursholderen. «Jeg tror vi var mange som ganske sånn der... litt sånn ruset på Bert Powell (...)... det har nok sikkert noe med hans personlighet å gjøre.»

Kursets vektlegging av at deltakerne vekselvis reflekterte over teori, privatliv og følelser, ble trukket fram som meningsfullt av en av informantene: «Tenk om en kunne lært mer sånn både på studiet og ellers...»

En annen informant knytter begeistringen til det å ha fått et konkret verktøy: «Jeg følte at jeg ble godt rustet etterpå (...) det å få den manualen og få den dvd sånn at du har noe konkret verktøy samtidig som jeg føler at det er langt fra alt... jeg kunne ikke bare fått det uten å fått kurset og vært like godt rustet.»

En informant forteller at metoden gjør det lettere for henne å formidle kunnskap til foreldre, og trekker frem verdien av at verktøyet på en ivaretagende måte gjør det trygt for foreldre å gå inn og reflektere over gjenkjennelige utfordringer gjennom enkle metaforer.

Det er noe med... hvordan de har bygget det opp, både hvordan de klarer å illustrere og samle den kunnskapen på en veldig lett tilgjengelig måte.. så det er så lett å videreformidle ganske kompliserte ting (...) pluss at gir de en sånn veldig vektlegging av at dette ikke handler om teknikker, men på en måte en måte å se barnet, og forstå barnet på og en egen refleksjon... ja så hjelper der foreldre mer til å oppdage veien selv på et vis, og ved at det er så masse gjenkjennelige utfordringer og situasjoner for foreldre... og med det her begrepet det der med «hai-musikk» og disse tingene som begrep, metaforer på hva som på en måte vekkes i foreldrene... så blir det trygt nok for foreldrene å gå inn i disse vanskelige...

Også andre trekker frem meningsfullheten og gleden over å ha fått en modell som gjør det enklere for henne å formidle teoretisk kunnskap på en forståelig måte til klienter. En informant trekker frem all forskningen og litteraturen som ligger bak:

Det var utrolig godt å hva skal jeg si... få en modell (...) det ligger utrolig mye forskning sant, litteratur i forhold til tilknytningsteori og (...) det som «popper» inn i tilknytning (...) men det å få en modell, som setter det inn som kan gjøre det håndgripelig i forhold (...) å både forstå og formidle det...

Kategori 2: Om å plukke ut elementer fra COS-P-DVD for å skreddersy veiledning

Alle informantene gir uttrykk for at de anvender COS-P-DVD i sitt arbeid. Flere informanter forteller at de anvender det på foreldrekurs, i veiledning av foreldre, fosterforeldre, foreldregrupper, barnehager og med par, eller når de jobber individuelt med materialet. Flertallet viser til direkte anvendelse av materialet de fikk med seg etter kurset, altså bruk av manual, dvd og illustrasjoner. For andre refererer bruk av elementer fra kurset til at innholdet har blitt til «briller», et språk og særskilte refleksjoner i møte med pasienter. Flere informanter sier at COS-P-DVD preger måten de snakker på. En informant beskriver at hun veksler mellom å bruke verktøyet konkret, samtidig som hun opplever at det generelt er «med henne» i møte med klienter. «Jeg har ikke prøvd ut så veldig mange familier med selve hele videoveilednin-

gen, men jeg merker at jeg bruker mange av ordene, jeg bruker mye av tankene i mitt faglige virke...» En annen informant opplever ikke at COS-P-DVD begrenses til visse situasjoner, men at det er universelt anvendelig.

Jeg bruker mye av de ordene og begrepene og tankene og bildene og «hai-musikken» er jo en gjenganger, den kan jo brukes i alle sammenhenger, tenker jeg. Det der med følelsesbevissthet, det med å vite hva er det som, hvor kommer den følelsen fra, er jo veldig nyttig å snakke med folk om...

Majoriteten av informantene forteller at de integrerer kursmaterialet i tidligere ervervet kunnskap. En informant forteller om hvordan hun plukker fra den kunnskapen hun har, for å skreddersy behandlingen etter klientens behov.

Jeg har PMTO-terapeututdanningen² og så har jeg dette Circle of Security-kurset, (...) så jeg føler jeg har driver og så plukker sånn litt og da ser jeg på de familiene som jeg har og de sakene jeg har særlig familier (...) der noe har skjært seg tidlig... så er Circle of Security noe jeg kan tenke...

En annen informant forteller at hun legger til elementer fra Marte-Meo, som hun opplever stemmer overens med og styrker det COS-P-DVD ønsker å formidle.

Jeg følger manualen, men jeg legger til (...) altså jeg har Marte-Meo sertifisering og har jobbet ganske mye med Marte-Meo veiledning, noen ganger så gir jeg de noe fra Marte-Meo, fordi jeg syns at det matcher hundreogti prosent med det som jeg ønsker å formidle i Circle of Security-timen... Så jeg reduserer ikke på innholdet i programmet, men jeg tror jeg prøver å plusse på, for å gjøre det litt bedre... tilstreber i hvert fall det...

En informant forteller om at hun anvender aspekter av COS-P-DVD, og beskriver samtidig et ønske om å bruke det mer slavisk «etter boken». «Det ligger jo et ønske om å få bruke manualen mer, (...) men så langt så er det på en måte illustrasjonene og videoen som jeg har brukt ganske mye...»

.....

2. PMTO betyr «Parent Management Training - Oregon».

Kategori 3: Et fokus på egen endring og egne barn

Alle informantene beskriver en form for endring etter deltakelsen på kurset. Noen forteller at de har endret arbeidet på kontoret eller behandlingstilbudet de gir. Andre forteller om endring i form av økt bevissthet om tilknytning i veiledning av foreldre. Flertallet forteller imidlertid at disse endringene ikke har forandret deres grunnleggende forståelse av kliniske fenomener. Det er også slående at halvparten av informantene beskriver at kurset har skapt endring gjennom nye refleksjoner rundt forholdet til egne barn. Det er også verdt å merke seg at bare to av informantene spontant forteller om klienter som har endret seg, ved at de har fått en annerledes og økt forståelse gjennom å bli veiledet i COS-P-DVD.

Circle of Security var på en måte prikken over i-en (...) det har gitt meg økte ferdigheter i det å kunne formidle den forståelsen og kunnskapen til andre, som ikke har den samme utdanningsbakgrunnen som vi psykologer har. Fordi det er egentlig en ganske kompleks menneskelig mekanisme dette med tilknytning, men COS ga meg et verktøy som økte muligheten for at jeg kunne dele dette med mine klienter...

En annen av informantene forteller om endring ved at hun erfarer at klienter plutselig får en ny forståelse og endrer seg som et resultat av å ha blitt veiledet gjennom COS-P-DVD.

Jeg har jo eksempler på at folk som har... har blitt veiledet... gjennom mange år mer sånn teknisk... uten at de har blitt noen endring, men (...) jeg tenker denne tilnærmingen her den fokuserer veldig mye mer (...) på en egen prosess i forhold til hvordan du ser og forstår barnet ditt på og følelsene som vekkes i deg selv... og der det da kommer en endring innenfra helt plutselig... og da gjør de ting på en helt annen måte som folk føler de har gitt de råd om i mange år, men som aldri har hatt effekt...

Materialet inneholder også flere eksempler på hvordan informantene opplever at kurset har hatt personlig eller privat betydning for dem, ved at de opplever å ha endret seg i forhold til sine nærmeste.

Nå har jeg en jente fra før som jeg opplever jo at det har gitt meg... hva skal jeg si.(...) jeg tror jeg vil kalle det et språk jeg... sant i forhold til hvordan jeg kan reflektere selv rundt både mine egne reaksjoner og reaksjonen som hun har...

En annen informant viser til hvordan kurset har bidratt til at hun i større grad formidler viktigheten av tidlige relasjoner. «Jeg tror kanskje at jeg snakker om enda mer om tilknytning og viktigheten av å skape trygghet for barn når de er små og betydningen det har inn i voksenlivet. At jeg bruker det enda litt mer...»

Kategori 4: Jeg kjenner det igjen, jeg kjenner meg igjen

Alle informantene forteller at deltakelsen på kurset traff noe personlig, eller forsterket noe de allerede ut fra et faglig ståsted hadde sett på som viktig. Flere informanter beskriver at innholdet i kurset var kjent stoff, satt i et system.

Det er jo ikke noe nye... ting i dette her det er jo på en måte bare det å gjenoppdage eller sette ord på noe eller sette ting litt i system, som man... på mange måter vet veldig mye fra før hvis man i hvert fall har... vært litt opptatt av tilknytning og utviklingspsykologi da...

En annen informant opplevde å få bekreftet ting hun allerede tenkte. «Det er noe med at det stemte så godt i forhold til sånn jeg allerede hadde tenkt... ja... så det var en mer styrking av troen på det... ja ...»

En informant fremhever at det er på det personlige plan hun kjenner seg igjen:

Plutselig ble jeg trigget på... dette her med å være mor og masse dårlig samvittighet for det dårlige jeg gjør ikke sant... til å greie å hente meg ut igjen av det og så faktisk å greie å være psykolog igjen og prøve å tenke klienter og relasjonen som jeg sitter med...

Hun fortalte at hun videre gjennom kurset vekslet mellom å gå inn i og ut av refleksjoner omkring sine roller som mor, som fagperson og hvordan hun selv hadde hatt det da hun vokste opp.

Sånn underveis i kurset så kjente jeg at det er jo et kurs som treffer deg selv som person sant vel, som treffer din egen, din egen... du må på en måte reflektere over din egen oppvekst og dine egne tilknytningspersoner... og det var veldig sterkt å gå gjennom den her «being with»-sirkelen ja... for da må du begynne å tenke litt på hva du møter på selv, hvor har jeg min «hai-musikk» hen i forhold til møte med mine barn...

Kategori 5: Behov for ytterligere oppfølging

Samtlige informanter mente at foreldreveiledningsprogrammet ville være anvendbart ute i distriktene, og nesten alle informantene oppgav at de enten var eller ønsket å være del av en faggruppe som arbeidet med metoden. De fleste av informantene kom samtidig helt uoppfordret med ideer, tilbakemeldinger og refleksjoner rundt implementeringen på siden av de spørsmålene som ble stilt, og da med innspill til hva de ønsket skulle vært annerledes. Det handlet om temaer som hvordan sikre kvaliteten, vedlikeholde kunnskapen om metoden gjennom opp-

følgingsamlinger, endringer i hvordan kursdagene legges opp, og gjennomføringen av selve COS-P-DVD.

En informant formidlet ønsket om oppfølging for å sikre at hun gjør COS-P-DVD godt nok slik:

Jeg kunne veldig gjerne ønske meg at et eller annet forum eller et eller annet på en måte hvor man kunne fått diskutert det og holdt det litt varmt innimellom... Det er på en måte bakkdelen med det... at en blir sittende alene på et kontor med det sant (...) ja lager sine egne måter å gjøre det på som kanskje ikke er helt slik det skal gjøres... og får liksom ikke noen korreksjon på det...

En informant trekker frem mangel på planer for hvordan en landsomfattende implementering av COS-P-DVD-praksis i Norge skal kunne skje, og ytrer bekymring for om praksisen slik den nå formidles, kvalitetssikres godt nok.

Dette er nettopp startet implementert i Norge, vi er helt i startgropen og veien videre håper jeg at vil bestå av... regionale eller nasjonale kompetansesenter som tar COS til seg, lager nasjonale implementeringsplaner... som sikrer at COS blir spredt i stor grad, men at man også sikrer kvaliteten... sånn at sitter det en helsesøster i et grissgrendt område og utfører COS, så skal det også være kvalitetssikret... sånn at vi ikke får en utvanning av metoden, men at vi heller får en så stor grad av kompetansestyrking av COS-terapeutene at det som leveres ut blir bra...

En annen informant uttrykker sine tanker om at ulike faggrupper anvender COS-P-DVD på følgende måte:

Det som jeg tenker mangler når det gjelder COS..... det er at det er klart som psykologer så sitter du jo (...) med mye sånn relasjonskompetanse og psykologisk teoretisk kompetanse som gjør at COS blir liksom prikken over i-en... mens fundamentet er all den kunnskapen og erfaringen du har i bunnen sant... vi vet at det er veldig komplekse ting man skal på en måte fremme i COS og man skal fremme tilknytning mellom foreldre og barnet sant...(...) og faren med å dele det med barnehager og skole og høyskoleutdannende uten det teoretiske fundamentet er jo at man vanner ut en metode.

DISKUSJON

Informantene forteller gjennomgående og med begeistring om verdien av å ha fått et konkret verktøy, og materialet domineres av hvor meningsfullt og nyttig det følte å delta på kurset. Det er holdepunkter i materialet for at denne begeistringen kan knyttes til en foreleser med både karisma og gode pedagogiske evner. Dette er ikke problematisk i seg selv, men fokuset på person og det personlige hos kursdeltakerne kan tenkes å komme i veien for den innsatsen som må legges ned i trening og kritisk refleksjon for å endre praksis. Majoriteten av informantene trekker frem at det er blitt enklere å formidle sentrale forhold i tilknytningsteori til foreldre. Kun to av informantene fortalte spontant at de har erfart at klienter plutselig har fått en ny forståelse for barnet og egne følelser gjennom å bli veiledet i COS-P-DVD. Det er mulig at flere informanter deler denne opplevelsen ved at de tenker at klientenes økte forståelse for materialet som kommuni- >>

Det er slående at halvparten av informantene beskriver at kurset har skapt endring gjennom nye refleksjoner rundt forholdet til egne barn

Det er
holdepunkter i
materialet for at
begeistring
kan knyttes til
en foreleser med
både karisma
og gode
pedagogiske
evner

seres, er synonymt med at klientene forholder seg til sine egne barn på en mer hensiktsmessig måte. Det er også mulig at de setter likhetstegn mellom at de opplever at forholdet mellom dem selv og klientene blir bedre, og at klientene vil handle på en mer hensiktsmessig måte som foreldre i forhold til sine egne barn. Samlet er det imidlertid interessant at så få av informantene konkret fokuserer på at deres klienter erverver seg bedre foreldreferdigheter som en følge av sin egen kursdeltakelse.

Flere informanter rapporterer at kursets vektlegging av både det private og det kliniske fikk dem til å kjenne seg igjen faglig, men også personlig og emosjonelt. Dette synes å bidra til begeistring for kursets innhold og tro på at metoden er virksom for klienter. At informantene fremhever det som en styrke ved kurset at de kjenner igjen situasjoner fra sitt eget liv, kan imidlertid også potensielt innebære en økt risiko for overidentifikasjon med klientene ved at man tror man vet hvordan de har det, og så handler ut fra sitt eget og ikke ut fra det klienten bringer inn i behandlingen.

Når et kurs går over fire dager, hvor en får opplæring og gjennomgår en manual, DVD, og illustrasjoner, kan det tenkes at kursholderne forventer en høy grad av metodeetterlevelse, altså anvendelse av manual, DVD og illustrasjoner. I vårt materiale fremstår metodeetterlevelse heller som et unntak enn som en regel. Majoriteten av informantene anvender det vi sammen med en informant kunne kalle en «plukkmetode» for klinisk praksis. Det er i denne sammenhengen interessant at så mange informanter tilpasser metoden før de noen gang har anvendt den som helhet.

Det er selvsagt ofte klinisk hensiktsmessig og til det beste for pasienten at behandlingen skreddersys for å kunne avhjelpe de særskilte vansker pasienten måtte ha. Dette utgjør et logisk og faglig grunnlag for å tilpasse metoden til det enkelte tilfelle (Kendall, Gosch, Furr & Sood, 2008). I opplæringsøyemed er det imidlertid interessant at majoriteten av våre informanter aldri synes å ha gjennomført hele manualen etter intensjonen før de har begynt å hente ut deler og tilpasse den til klienten. Å beskrive dette som å tilpasse metoden er gjerne også feilaktig begrepsbruk, da flere av informantene aldri synes å ha anvendt metoden sekvensielt før de gjør sine tilpasninger. Vi kan spørre om denne tilpasningen startet allerede på kurset, ut fra hva terapeuten allerede den gang kjente igjen og tenkte kunne passe med deres egen praksis.

Metoden er i seg selv laget for å kunne anvendes fleksibelt i forhold til den enkelte klient, ved at måten elementene presenteres og arbeides med, kan variere. Den innebærer like fullt en systematikk i forhold til rekkefølge på de ulike elementene og de overordnede målsettingene som tenkes å virke styrende på praksis. Informantene forteller mer om bruk av enkelte elementer enn at de søker å anvende tiltak i tråd med de overordnede premissene i modellen.

Flere av informantene forteller også at de integrerer deler av COS-P-DVD sammen med for eksempel Marte-Meo og PMTO. Dersom hensikten med kurset var å lære noe «helhetlig nytt», så er det altså ikke slik informantene i denne studien opplever kurset og beskriver sin egen praksis i etterkant av kurset. Barber (2009) fremhever at det med utforming av manualer alltid er en implisitt idé om at jo bedre en terapeut følger manualen, desto bedre er utfallet. Det er imidlertid viktig å presisere at dette er en idé og ikke nødvendigvis et empirisk faktum. Disse refleksjonene over avvik fra manualen må ikke misforståes dithen at vårt materiale skulle gi indikasjoner på at informantene ikke hjelper klientene sine med sin bruk av elementer fra COS-P-DVD. For alt vi vet, kan deres tilpasninger

ut fra egen kompetanse og særtrekk ved pasienten optimalisere behandlingsutfallet for de enkelte klientene.

Våre informanter formidler stor personlig og faglig interesse i å anvende COS-P-DVD, men flere er usikre på om de alene kan anvende verktøyet på en tilstrekkelig god måte. Det er et interessant paradoks at alle våre informanter på tross av dette tenker at foreldreveiledningsprogrammet vil være anvendbart på et lite sted, hvor en skulle tro at en i større grad ble sittende faglig alene.

Flere informanter ytrer på tross av omfattende klinisk bakgrunn og kursets lisens til å anvende manual, DVD og illustrasjoner at de har behov for oppfølgingssamlinger og kvalitetssikring av metoden over tid. Informantene bekrefter med dette implisitt at terapeututvikling er en langvarig prosess (Orlinsky & Rønnestad, 2005). Videre gir de uttrykk for at COS-P-DVD bør kvalitetssikres bedre, da metoden også anvendes av faggrupper med mindre formell kunnskap om tilknytning og relasjonsarbeid. Dette kan oppfattes som et paradoks, da de ikke selv anvender metoden etter manualen, men er samtidig forståelig, da de synes å mene at deres grunnlagskompetanse som psykologer og spesialister setter dem i stand til å vurdere og velge ut elementer fra COS-P-DVD til beste for klientene deres.

SAMMENFATNING

Våre informanter er psykologer med mye klinisk erfaring, og vi vil derfor avslutningsvis mane til forsiktighet når det gjelder generalisering

av våre funn til andre faggrupper og til opplevelsen av klinisk nytte i andrelinjetjenesten. Det er likevel interessant at få av våre informanter har anvendt COS-P-DVD sekvensielt etter manualen, men likevel mener å ha god nytte av opplæringen ved at de velger ut elementer de finner hensiktsmessige. Særskilt synes illustrasjonene og filmmaterialet å være elementer informantene har affinitet for. Det synes imidlertid noe uklart hvilke konkrete faglige vurderinger som ligger til grunn for en slik bruk. Våre informanter mener selv å ha fått svært godt utbytte av kurset, men etterlyser samtidig oppfølging og kvalitetssikring av metoden. Informantenes tanker om kvalitetssikring av metoden kan synes som et paradoks, da majoriteten selv ikke synes å anvende metoden slik den er ment å brukes, før de gjør egne tilpasninger. Det kan tenkes at informantene opplever at de gjør praksisen sin ekstra virksom ved å plukke ut de delene fra COS-P-DVD som de personlig opplever som relevante for klientene. ✘

REFERANSER

- Barber, J. P. (2009). Toward a working through of some core conflicts in psychotherapy research. *Psychotherapy research, 19*(1), 1–12.
- Binder, P. E., Holgersen, H. & Nielsen, G. H. (2010). What is a «good outcome» in psychotherapy? A qualitative exploration of former patients' point of view. *Psychotherapy Research, 20*(3), 285–294.
- Binder, P. E., Holgersen, H. & Moltu, C. (2012). Staying close and reflexive: An exploratory and reflexive approach to qualitative research on psychotherapy. *Nordic Psychology, 64*(2), 103–117.
- Brandtzæg, I., Smith, L. & Torsteinson, S. (2011). *Mikrosepårasjoner. Tilknytning og behandling*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Circle of Security International. (2012). *Parenting training and DVD*. Hentet 20.11.12 fra: <http://circleofsecurity.net/seminars/parenting-training/>
- Cooper, G., Hoffman, K., Powell, B. & Marvin, R. S. (2005). The Circle of Security intervention: Differential Diagnosis and Differential treatment. I L. J. Berlin, Y. Ziv, L. Amaya-Jackson & M. T. Greenberg (red.), *Enhancing early attachment. Theory, research, intervention and policy* (s. 127–152). New York: The Guilford Press.
- Finlay, L. (2003). Through the looking glass: Intersubjectivity and hermeneutic reflection. I L. Finlay & B. Gough (red.), *Reflexivity: A practical guide for researchers in health and social sciences* (s. 105–119). Oxford: Blackwell Publishing.
- Kendall, P. C., Gosch, E., Furr, J. M. & Sood, E. (2008). Flexibility Within Fidelity. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 47*(9), 987–993.
- Kvale, S. (1996). *InterViews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.
- Malterud, K. (1993). Shared understanding of the qualitative research process. *Guidelines for the medical researcher. Family Practice, 10*(2), 201–206.
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: Standards, challenges, and guidelines. *Lancet, 358*, 483–488.
- Marvin, R., Cooper, G., Hoffman, K. & Powell, B. (2002). The Circle of Security project: Attachment-based intervention with caregiver-preschool child dyads. *Attachment & Human Development, 4*(1), 107–124.
- Orlinsky, D. E. & Rønnestad, M. E. (2005). *How psychotherapists develop: A study of therapeutic work and professional growth*. Washington, DC: American Psychological Association.
- QSR International. (2012). NVivo 10 [Dataprogram]. Australia: Doncaster, Victoria.
- Zanetti, C. A., Powell, B., Cooper, G. & Hoffman, K. (2011). The Circle of Security Intervention: Using the Therapeutic Relationship to Ameliorate Attachment Security in Disorganized Dyads. I J. Solomon & C. George (red.), *Disorganized attachment & caregiving* (s. 318–342). New York: Guildford Publication.